

ACC. N:R M. 16274:1-7.

Landskap: *Dalsland* Upptecknare: *Anders Larsson, Högsäter*
Härad: *Valbo* Berättare: " " "
Socken: *Rännelanda* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1890* i *Rännelanda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bildning. s. 1-7.

LuF 127

Skriv endast på denna sida.

Biodling

Här i Rännelanda socken och i sockarna här omkring har länge bedrivits en rätt betydande biodling. När och hur den började vet jag ingenting om men min far som var född 1848 var mycket intresserad av bin. Han såväl som de andra biodlarna på den tiden hade bina i halmkupper.

På den tiden var nog förutsättningen för lyckad bishötsel bättre än i senare tid, ty då släddes klövergräset mycket senare än nu varför bina kunde nyttja klöverdragen länge, och då var det mycket gott om ljung i markerna så att det också var gott ljungdrag.

Bishötsel ger dock intress och påfästighet och så för skötaren ej vara rädd för bina. Endast då är det lätt att driva med bin.

Det var alltså huvudsakligen halmkupper som

28/7-65

man användes under 1900-talet och även de första åren av 1900-talet. De var bundna av halvm med omkr. 5 c.m tjocka väggar. Man band dem med tunna blanna brädor, senare med bluren kottling. Kuporna gjordes runda. Överför gjordes ett hål i mitten som man tilltöpte med en träplugg. Detta gjordes att man skulle kunna se till dem och mestadels gav man foder genom denna öppning.

Kuporna hade vanligen en inre diameter av 40 c.m. och en höjd av $\frac{1}{2}$ meter. Man satte 4 stöckor tvärs igenom kupan som skulle hjälpa till att bära upp honungsbakerna i kupan. Istället satte man stöckorna i tvärs kors set ena över det andra eller satte man stöckorna parallellt två över och två under.

Botten gjordes av $\frac{1}{4}$ tum spantade bräder och vid fleststet nådde den 10 c.m. utöver kupan. ?

Till skydd för kupan hade man vanligen en konisk hatt av granbark tagen i svartiden eller också en huv av halv.

Bestädels tillverkade var och en biskupsarna själva.
Men de som inte voro nog händiga fick anlita andra.

Väget tiotal år in på 1900-talet började man att
använda hambuper av trä. Det var de mest intressanta
biskötarna som införde sådana. I dessa kunde man
sköta beina mera rationellt och få bättre resultat.
De egentliga biskötarna haer numera endast hambuper.

Antalet biodlare har minskat här i Rönneålands
och omgivande socknar. I slutet av 1800-talet var det
ungefär hälften av lantbrukarna som hade bin, och
nu är det endast ett fåtal. Anledningen till minskningen
är dels bristande tid till biskötsel och dels att
honungdraget är sämre emot järet. Man slår nu
klövrarna vid blomningen varför klövrdraget blir
kortvarigt. Ljungdraget är också litet nu emot järet
ty det är ont om ljung nu i markerna. Man har
nämligen odlat skog i ljunghedarna varför ljungen
har blivit nästan utrotad.

Omkring senaste sekelstift bedroas biödlings rätt allmänt av lantbrukarna. Då var det bra honungdrag och man skördade rätt mycket honung. Man hade då endast halmkupor.

Halmkuporna gjorde man själva om man var häändig. När man skulle ha bin i nya kupor gjord man först innerväggarna i kupan med majgräs för att bina skulle binas i kupan. Man använde inte vanligtvis nötkärl vid svärmningen utan man hade dem in i kupan ändå på lämpligt sätt. Kuporna uppattes för en "bitänk" i närheten av boningshuset.

På hösten när ljungraget var ihel "slaktade" man de kupor man ej skulle ha till "vinterliggare". Man slaktade dels de tyngsta för att få mycket honung och dels de lättaste emedan dessa ej kunde överleva vintern i brist på föda. De medeltunga sporde man att ha över vintern. Dessa beräknades ha 10-15 kg honung. Man ville om möjligt att de skulle ha föda så att man slapp att mata dem.

Man rökade igår bina med svavelrök när man skaktade dem. Detta tillgick så att man grävde en liten grop i marken. Man tänkte på någon kraser som var doppade i svavel, tog undan kupans botten och satte kupan över gropen varefter bina dog efter en liten stund. Man skakade något på kupan för att de döda bina skulle falla ned i gropen.

Man tog sedan honungs kakorna ur kupan. Honungen kramades ur kakorna genom ett gäst tyg. Vaxet smälts men sedan och sålde. Priset på vax var då lika som för smör.

Honungen använde man verkligen i eget hushåll. Det var också inte ovanligt att man sålde något av den. Den smakade bra och man åt den på flera sätt, ofta på bröd i stället för smör. Vid förkyllning kokade man honung i mjölk och denna dryck var synnerligen bra mot sjukdomen. Man ville därför alltid ha något honung året om.

Man ville ogärna sälja bin, ty då trodde man att man fick otur med dem. Men det försöker att bin sålles. Priset var då vanligen 10 kronor för ett samhälls med kupa.

Men det var kanske vanligare att man lämnade ut foderbin. Man flyttade då en kupa till den som skulle ha hand om dem. De svärmar som blev under sommaren av denna kupa skulle fodervärdem ta hand om i egna kupor. Noderkupan fick ägaren tillse på hösten eller vintern och svärmarna och all arbetskraft tillhöra hälften åt värdevarer ägare från år. Fodervärdem fick då endast hälften av honungem. Men om bina dog slapp han att köpa bin som inte var lätt, utan då fick han låna ett nytt samhälls igen för nya svärmar.

6 I svärmningstiden efter våren gällde det att passa på och ta vara på svärmen. De flesta bina i den svärmande kupan flög så ut och succade i luften i närheten av kepan. De hade då ett rätt kraftigt sjugande

Läte varjäs man hade lätt för att höra svärmningen.
Efter att ha flugit i luften några minuter satte sig
svärmen i en klunga i ett närbeläget träd. Sedan de
såg sig gick biskötaren på lämpligt sätt från bina
i den lönna kupan placera den på biskotten, tätta den
med lera mellan kupan och biskotten och placera den på
biskotten. Om visen (drötsningen) var med i kupan
stannade bina naturligen kvar, i annat fall flög bina tillbaka
till moderkupan efter någon timme.

Halmkupa-sköteln förkommer numera i mycket litet
omfattning. Den mesta biodlingen sker i rambupa där man
kan sköta bina rationellt och få bättre resultat. Det
är dock endast sådana personer som har verkligt intresse
för biskötelse som numera har bin.